

6. 1. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny v ochraně malých a středních podnikatelů

V listopadu roku 2022 byla přijata rozsáhlá novela občanského zákoníku, jejíž účinnost nastává 6. ledna 2023.

Novela se týká nejen spotřebitelů

Ze zpráv, které proběhly mainstreamovými médii by se mohlo zdát, že se nová úprava týká pouze spotřebitelů. Pravdou však je, že mění i několik klíčových ustanovení občanského zákoníku, která se aplikují na vztahy mezi podnikateli. Konkrétně se jedná o změny těch ustanovení občanského zákoníku, která zakotvují pravidla pro určení splatnosti ceny a výši úroku z prodlení a jejich hlavním účelem je ochrana malých a středních podnikatelů. Reagují totiž na situace, kdy mezi podnikateli byly sjednávány neúnosně dlouhé doby splatnosti a nepřiměřeně nízké úroky z prodlení. Často byli tímto způsobem malí a střední podnikatelé nuceni uvěřovat ty velké. Občanský zákoník proto zakotvil jednak maximální dobu splatnosti ceny, která by zásadně neměla překročit 60 dní a jednak limitaci možnosti odchýlit se od zákonných ustanovení o úroku z prodlení.

Posílení pozice malých a středních podnikatelů

Zachováno sice zůstalo základní pravidlo tak, jak se v praxi ujalo, tzn. že cena je zásadně splatná do třiceti dnů od doručení faktury.

Větších změn však doznalo ustanovení upravující právní následky spojené s porušením maximální doby splatnosti ceny nebo s nevýhodným odchýlením se od zákonných ustanovení o úroku z prodlení.

První změnou je zrušení v praxi příliš nevyužívaného práva podnikatele dovolat se takzvané neúčinnosti právního jednání, které buď odporuje zákonným ustanovením o maximální době splatnosti, nebo se odchyluje od zákonných ustanovení o úroku z prodlení. Neúčinnost právního jednání totiž není obvykle užívaným nástrojem občanského zákoníku k odstranění účinků protizákonných ujednání smluv a v praxi nedocházelo k aplikaci tohoto ustanovení.

Namísto toho zákonodárce nově podnikatele vybavil právem domáhat se neplatnosti právního jednání odporujícího zákonným ustanovením. Jakkoliv se pro někoho, kdo není právním profesionálem, může zdát nerozhodné, zda je nástrojem jeho ochrany institut neúčinnosti nebo neplatnosti, v praxi by se tím měla možnost aplikace předmětného ustanovení zjednodušit.

Za situace, kdy je ujednání smlouvy zvláště nevýhodné, se bude podnikatel moci dovolat neplatnosti takového nevýhodného ujednání. Namísto takového neplatného ujednání se poté na daný případ použijí ustanovení zákona, tedy zejména úprava zákonných úroků z prodlení (repo sazba zvýšená o osm procentních bodů).

Nové důvody neplatnosti

Zároveň došlo k rozšíření možných důvodů pro dovolání se neplatnosti (dříve neúčinnosti) ujednání smlouvy. K původní úpravě, která mířila pouze na nepřipustné odchylky od ustanovení zákona

týkajících se splatnosti a úroků z prodlení, bude nově možné dovolat se neplatnosti smlouvy odchylicí se od ustanovení zákona týkajících se náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky. Opět platí, že aby se jednalo o neplatnost, ujednání smlouvy musí být zvláště nevýhodné.

Oproti předchozí úpravě občanský zákoník přímo stanovuje povinnost zohlednit při posouzení zvláště nevýhodného ujednání obchodní zvyklosti a zásady poctivého obchodního styku.

Novela také výslovně stanoví, že pokud smluvní ujednání mezi podnikateli vylučuje právo na úroky z prodlení nebo vylučuje právo podnikatele na náhradu nákladů spojených s uplatněním pohledávky, je takové ujednání automaticky zvláště nevýhodné, a tudíž neplatné.

Závěr

Přestože má mnoho podnikatelů a běžných lidí obvykle obavy a nepříjemný pocit z novel zákonů a považují je za komplikaci, která narušuje dosavadní zvyklosti, tuto novelu občanského považujeme za přínosnou. Posiluje ochranu malých a středních podnikatelů a řeší problémy, které způsobovala nejasnost a zmatečnost dosavadní právní úpravy. Budeme se zájmem sledovat, jak se v této oblasti vyvine judikatura, zejména za jakých okolností budou soudy posuzovat ujednání smluv jako „zvláště nevýhodná“.

Mgr. David Urbanec

Mgr. Václav Mánek

DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o.,
advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích](#)

[jednotek na plnohodnotné byty](#)

- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)